

როდის და როგორ ვასწავლოთ ევროინტეგრაციის საკითხები საშუალო საფეხურზე?

ავტორი/ავტორები

სამიზნე აუდიტორია

პრაქტიკული გამოყენება

რესურსის ტიპი

მიზანი

ნინო გვარამაძე

საშუალო საფეხურის მოქალაქეობის მასწავლებლები

ევროინტეგრაციის საკითხების სწავლება საშუალო საფეხურზე

გზამკვლევი

მოქალაქეობის მასწავლებელთა დახმარება საშუალო საფეხურზე
ევროინტეგრაციის საკითხების სწავლებაში

როდის და როგორ ვასწავლოთ ევროინტეგრაციის საკითხები?

საქართველოს კონსტიტუციის 78-ე მუხლი ეხება საქართველოს ინტეგრაციას ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში

მუხლი 78. ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაცია

კონსტიტუციურმა ორგანოებმა თავიანთი უფლებამოსილების ფარგლებში მიიღონ ყველა ზომა ევროპის კავშირსა და ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციაში საქართველოს სრული ინტეგრაციის უზრუნველსაყოფად.

ევროინტეგრაციის საკითხის მნიშვნელობის გაგება განსაკუთრებულ ყურადღებას ითხოვს მაშინ, როცა ევროკავშირის წევრობის კანდიდატის სტატუსის მიღება აქტუალურია.

ევროინტეგრაციის საკითხის სწავლება შეიძლება სხვადასხვა საფეხურზე. 2022-2023 წლებში გააქტიურდა თემა საქართველოსთვის ევროკავშირის წევრობის კანდიდატის სტატუსის მინიჭების შესახებ. საზოგადოების ნაწილში მუსირებს აზრი, რომ ევროკომისიის მიერ გაცემული რეკომენდაციები და დათქმები სხვა არაფერია, თუ არა, კანდიდატის სტატუსზე საქართველოსთვის უარის თქმის საბაბი. ძირითადი გზავნილი, რომელიც მოსწავლეებს უნდა მიეწოდოთ, არის ის თუ რას ემსახურება ევროკავშირის წევრობის კანდიდატობისთვის გაცემული რეკომენდაციები და დათქმები. ეს არის **დემოკრატიის ხარისხის გაუმჯობესება**.

რესურსში მოყვანილია:

- პრეზენტაცია „დემოკრატიის პრინციპები“ (დანართი 1);
- ვიდეო [ევროკავშირი საქართველოსთვის – 12 ნაბიჯი სტატუსამდე - YouTube](#);
- 2022 წლის ივნისის 12 რეკომენდაცია და კომენტარები მათზე;
- ევროკომისიის 2023 წლის ნოემბრის რეკომენდაცია და დათქმები;
- საკითხები და აქტივობები ევროინტეგრაციის სწავლებისთვის საბაზო საფეხურზე.

2022 წლის ივნისის 12 რეკომენდაცია და კომენტარები მათზე

1. პოლიტიკური პოლარიზაციის საკითხის გადაჭრა პოლიტიკურ პარტიებს შორის თანამშრომლობის უზრუნველყოფის გზით 19 აპრილის შეთანხმების სულისკვეთებით.

კომენტარი:

პარლამენტში ძალაუფლების განაწილებასთან დაკავშირებით 19 აპრილის შეთანხმებაში შემოთავაზებული იყო, რომ:

i) პარლამენტში, 5 კომიტეტის თავმჯდომარის თანამდებობა უნდა დაიკავონ საპარლამენტო ოპოზიციის წევრებმა. ამ ხუთ კომიტეტს შორის, ორი სავალდებულოდ უნდა იყოს საფინანსო-საბიუჯეტო და ადამიანის უფლებათა და სამოქალაქო ინტეგრაციის კომიტეტები. დანარჩენი სამი კომიტეტი, რომლის თავმჯდომარეც ოპოზიციური პარტიის წარმომადგენელი იქნება, განისაზღვრება ოპოზიციასა და საპარლამენტო უმრავლესობას შორის შეთანხმებით.

ii) ერთ-ერთი მუდმივი საპარლამენტო დელეგაციის თავმჯდომარე საპარლამენტო ოპოზიციის წევრი იქნება.

პარლამენტმა ცვლილებები უნდა შეიტანოს პარლამენტის რეგლამენტში.

ხუთი საპარლამენტო კომისიის თავმჯდომარეობა გამოიწვევდა უმცირესობის მეტ ჩართულობას. საფინანსო-საბიუჯეტო და ადამიანის უფლებათა და სამოქალაქო ინტეგრაციის კომიტეტების თავმჯდომარეობა მეტად უზრუნველყოფს ხელისუფლების კონტროლს ფინანსებსა და ადამიანის უფლებების დაცვაზე, რაც, თავის მხრივ, შეამცირებს პოლარიზაციას. დემოკრატიის პრინციპების დაცვის თვალსაზრისით, გაძლიერდება პოლიტიკური პლურალიზმი.

2. უზრუნველყოფილ იქნეს ყველა სახელმწიფო ინსტიტუტის სრულყოფილი მუშაობა, გაძლიერდეს მათი დამოუკიდებლობა და ეფექტიანი ანგარიშვალდებულება, ასევე, მათი დემოკრატიული ზედამხედველობის ფუნქციები; კიდევ უფრო გაუმჯობესდეს საარჩევნო საკანონმდებლო ჩარჩო, აღმოიფხვრას ყველა ხარვეზი, რომელიც ამ პროცესების დროს ეუთო/ოდირისა და ევროპის საბჭომ/ვენეციის კომისიამ გამოავლინა.

კომენტარი:

რეკომენდაციაში პირდაპირ არის მითითებული სახელმწიფო ინსტიტუტების დემოკრატიული ზედამხედველობის გაძლიერება.

საარჩევნო სისტემის გაუმჯობესება უზრუნველყოფს არჩევნების სამართლიანობას და გამჭვირვალობას.

19 აპრილის პოლიტიკური შეთანხმების მიხედვით, საარჩევნო კოდექსში ცვლილებების მიღება გულისხმობს: i) ცესკოს თავმჯდომარისა და პროფესიული წევრების არჩევის წესის ცვლილებას და მათი დასაქმების შეწყვეტას უფლებამოსილების ვადის გასვლისთანავე.

სამართლიანი, საყოველთაო, გამჭვირვალე და თავისუფალი არჩევნებიც დემოკრატიის პრინციპია.

3. მიიღოს და განახორციელოს მართლმსაჯულების რეფორმის გამჭვირვალე და ეფექტიანი სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა 2021 წლის შემდგომი პერიოდისათვის, რომელიც დაეფუძნება ფართო, ინკლუზიურ და პარტიათა შორის წარმართულ საკონსულტაციო პროცესს; უზრუნველყოს, რომ მართლმსაჯულების მთელი ჯაჭვი იყოს სრულად დამოუკიდებელი, ანგარიშვალდებული და მიუკერძოებელი, ასევე დაიცვას შტოებს შორის ძალაუფლების განაწილება; სახელდობრ, უზრუნველყოს ყველა სასამართლო და საგამოძიებო ინსტიტუტის ჯეროვანი ფუნქციონირება და კეთილსინდისიერება, განსაკუთრებით უზენაესი სასამართლოსი და გადაჭრას ყველა პრობლემა, რომელიც გამოვლინდა მოსამართლეთა ნომინირების ყველა დონეზე; ასევე, გენერალური პროკურორის შემთხვევაში; გაატაროს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ჯეროვანი რეფორმა და დანიშნოს უმაღლესი საბჭოს დანარჩენი წევრები. ყველა ეს ზომა უნდა გატარდეს ევროპული სტანდარტებისა და ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების სრული დაცვით.

კ ო მ ე ნ ტ ა რ ი:

მართლმსაჯულების რეფორმა ემსახურება კანონის უზენაესობას, რომლის 2 განზომილება (9-დან) არის სისხლის სამართალი და სამოქალაქო სამართალი. კანონის უზენაესობა კი დემოკრატიის პრინციპია. გარდა ამისა, სამართლიანი სასამართლო ხელისუფლება კონტროლს გაუწევს ხელისუფლების დანარჩენი ორი შტოს მუშაობას. ხელისუფლების შტოებად დაყოფა და ურთიერთკონტროლი დემოკრატიის პრინციპია.

4. გააძლიეროს ანტიკორუფციული სააგენტოს დამოუკიდებლობა, რომელიც თავს მოუყრის ყველა საკვანძო ანტიკორუფციულ ფუნქციას; განსაკუთრებით კი, საგულდაგულოდ გადაჭრას მაღალი დონის კორუფციის შემთხვევები; აღჭურვოს ახლადდაარსებული სპეციალური საგამოძიებო სამსახური და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სააგენტო იმ რესურსებით, რომლებიც მათ მანდატს შეესაბამება და უზრუნველყოს მათი ინსტიტუციური დამოუკიდებლობა.

კ ო მ ე ნ ტ ა რ ი:

კორუფციის არარსებობა კანონის უზენაესობის (დემოკრატიის პრინციპის) განზომილებაა.

5. „დეოლიგარქიზაციის“ პირობისადმი ერთგულება, რაც უნდა მიღწეული იქნას ეკონომიკურ, პოლიტიკურ და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში კერძო ინტერესების გადაჭარბებული გავლენის აღმოფხვრის საშუალებით.

კომენტარი:

ამ 12-პუნქტიანი ჩამონათვალის ყველა სხვა პირობის შესრულებამ ავტომატურად უნდა გამოიწვიოს დემოკრატიულ ინსტიტუტებზე ოლიგარქიული გავლენის შემცირება.

6. ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის გაძლიერება, რაც უნდა დაეფუძნოს საფრთხის დეტალურ შეფასებებს, კერძოდ, საგულდაგულო გამოძიებების, სისხლისსამართლებრივი დევნისა და მსჯავრდების სანდო გამოცდილების უზრუნველყოფის გზით; სამართალდამცავი უწყებების ანგარიშვალდებულება და ზედამხედველობა უნდა იყოს გარანტირებული.

კომენტარი:

რეკომენდაცია მიმართულია ადამიანის უფლებების დაცვის, გამოძიების სანდოობის ამაღლების, სამართალდამცავი უწყებების ანგარიშვალდებულებებისა და ზედამხედველობის გაუმჯობესებისკენ, ანუ დემოკრატიის პრინციპების გაძლიერებისკენ.

7. უფრო ძლიერი ძალისხმევა უნდა იყოს მიმართული თავისუფალი, პროფესიული, პლურალისტური და დამოუკიდებელი მედიაგარემოს უზრუნველსაყოფად, განსაკუთრებით იმისათვის, რომ მედიის მფლობელთა წინააღმდეგ მიმართული სისხლისსამართლებრივი პროცედურები აკმაყოფილებდეს უმაღლეს იურიდიულ სტანდარტებს და ჩატარდეს მიუკერძოებელი, ეფექტიანი და დროული გამოძიებები ჟურნალისტებისა და მედიის სხვა მუშაკთა უსაფრთხოების წინააღმდეგ მიმართული მუქარების შემთხვევებზე.

კომენტარი:

რეკომენდაცია მიმართულია პლურალისტური გარემოს შექმნის, გამოხატვის თავისუფლებისა და სამართლიანი მართლმსაჯულების მიღწევისკენ, რაც დემოკრატიის გაძლიერებას ემსახურება.

8. სასწრაფოდ გაძლიერდეს მოწყვლადი ჯგუფების ადამიანის უფლებათა დაცვა, მათ შორის, მოძალადეების და ამ ძალადობის დამკვეთების მართლმსაჯულების წინაშე უფრო შედეგიანად წარდგომის გზით.

კომენტარი:

ადამიანის უფლებათა დაცვა დემოკრატიის პრინციპია.

9. გაძლიერდეს ძალისხმევა გენდერული თანასწორობის ზრდისთვის და ქალთა წინააღმდეგ მიმართული ძალადობის წინააღმდეგ.

კომენტარი:

ეს რეკომენდაციაც ადამიანის უფლებათა დაცვას ემსახურება.

10. უზრუნველყოფილი იქნეს სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობა გადაწყვეტილების მიღების ყველა დონეზე.

კომენტარი:

ეს რეკომენდაცია მოქალაქეთა მონაწილეობის გაძლიერებას ემსახურება. მონაწილეობა დემოკრატიის პრინციპია.

11. მიღებული იქნეს კანონი, რომლის თანახმადაც ქართული სასამართლოები პროაქტიურად გაითვალისწინებენ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს განაჩენებს თავიანთ გადაწყვეტილებებში;

კომენტარი:

ეს რეკომენდაცია მართლმსაჯულების ხარისხის გაზრდას ემსახურება. შესაბამისად კანონის უზენაესობის გაძლიერებას.

12. უზრუნველყოფილი იქნეს, რომ სახალხო დამცველის ნომინირების პროცესში უპირატესობა მიენიჭოს დამოუკიდებელ კანდიდატს და პროცესი წარმართოს გამჭვირვალედ; დაცული უნდა იყოს აპარატის ეფექტიანი ინსტიტუციური დამოუკიდებლობა.

კომენტარი:

რეკომენდაცია მიმართულია ადამიანის უფლებათა დაცვის კომპონენტისა და გამჭვირვალობის გაძლიერებისკენ.

დასკვნა

ყველა რეკომენდაცია ითხოვს საქართველოში დემოკრატიის გარკვეული სტანდარტის დამკვიდრებას.

ევროკავშირის 2023 წლის 8 ნოემბრის რეკომენდაცია და დათქმები

2023 წლის 8 ნოემბერს, ევროკომისიამ გასცა რეკომენდაცია, საქართველოს ევროკავშირის წევრობის კანდიდატის სტატუსი მიენიჭოს. ამასთან, გასცა 9 პირობა, რომლებიც ქვეყანამ უნდა შეასრულოს, რათა წევრობაზე მოლაპარაკებები დაიწყოს.

დოკუმენტში წერია, რომ „2022 წლის ივნისში მიღწეული შედეგების საფუძველზე, 12 რეკომენდაციის ჩარჩოს ფარგლებში და მის მიღმა, კომისია რეკომენდაციას გასცემს, საქართველოს მიენიჭოს კანდიდატის სტატუსი იმ დათქმით, რომ ქვეყანა გადადგამს შემდეგ ნაბიჯებს:

- შეებრძოლოს დეზინფორმაციას და უცხოური ინფორმაციის მანიპულაციასა და ჩარევას ევროკავშირისა და მისი ღირებულებების წინააღმდეგ.
- გააუმჯობესოს საქართველოს შესაბამისობა ევროკავშირის საერთო საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკასთან.
- იმუშაოს პოლიტიკური პოლარიზაციის დაძლევაზე, მათ შორის, პარლამენტში ოპოზიციურ პარტიებთან უფრო მეტად ინკლუზიური საკანონმდებლო მუშაობის გზით, განსაკუთრებით საქართველოს ევროინტეგრაციასთან დაკავშირებულ კანონმდებლობაზე.
- უზრუნველყოს თავისუფალი, სამართლიანი და კონკურენტული საარჩევნო პროცესი, განსაკუთრებით 2024 წლისთვის და სრულად შეასრულოს ეუთო/ოდირის რეკომენდაციები. დაასრულოს საარჩევნო რეფორმა, მათ შორის, ამომრჩეველთა ადეკვატური წარმომადგენლობის უზრუნველყოფა არჩევნების დღემდე ბევრად ადრე.
- დაასრულოს და განახორციელოს ჰოლისტიკური და ეფექტური სასამართლო რეფორმა, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოსა და პროკურატურის ჩათვლით; სრულად გაითვალისწინოს ვენეციის კომისიის რეკომენდაციები და ეს გააკეთოს გამჭვირვალე და ინკლუზიური პროცესით.

- უზრუნველყოს ანტიკორუფციული ბიუროს, სპეციალური საგამოძიებო სერვისის და მონაცემთა დაცვის სამსახურის ინსტიტუციური დამოუკიდებლობა. გაითვალისწინოს ვენეციის კომისიის რეკომენდაციები ამ უწყებებთან დაკავშირებით. შექმნას ძლიერი გამოცდილება კორუფციული საქმეებისა და ორგანიზებული დანაშაულის გამოძიებაში.
- გააუმჯობესოს მოქმედი სამოქმედო გეგმა, რათა განახორციელოს მულტი-სექტორული, სისტემური მიდგომა დეოლიგარქიზაციის წინააღმდეგ, გაითვალისწინოს ვენეციის კომისიის რეკომენდაციები და ეს გააკეთოს გამჭვირვალე და ინკლუზიური პროცესით, ოპოზიციური პარტიებისა და სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობით.
- გააუმჯობესოს ადამიანის უფლებათა დაცვა, მათ შორის, ადამიანის უფლებათა ამბიციური სტრატეგიის შექმნით და უზრუნველყოს მექანიზმებისა და გამოხატვის თავისუფლება.
- დაიწყოს მოწყვლადი ჯგუფების, მედიაპროფესიონალებისა და სამოქალაქო აქტივისტების მიმართ მუქარის ფაქტებზე მიუკერძოებელი, ეფექტური და დროული გამოძიების და ძალადობის ორგანიზატორებისა და დამნაშავეების პასუხისგებაში მიცემა. გამართოს კონსულტაციები სამოქალაქო საზოგადოებასთან; უზრუნველყოს მათი ჩართულობა კანონშემოქმედებით და პოლიტიკის შემუშავების პროცესში, ასევე, უზრუნველყოს მათი თავისუფლად მუშაობა.

ამ დათქმების შესრულების შემდეგ გაიხსნება მოლაპარაკებები საქართველოს ევროკავშირის წევრობაზე.

ზემოთ მოყვანილი 9 დათქმიდან, პირველი დათქმა ეხება ევროპული ღირებულებების დაცვას. მეორე - საქართველოს შესაბამისობას ევროკავშირის საერთო საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკასთან. ხოლო დანარჩენი შვიდი ეხება პოლარიზაციის დაძლევის, თავისუფალი, სამართლიანი და კონკურენტული საარჩევნო გარემოს უზრუნველყოფას, სასამართლოს რეფორმას, კორუფციასთან ბრძოლას, დეოლიგარქიზაციას, ადამიანის უფლებების დაცვას, დროულ და ეფექტურ გამოძიებას მოწყვლადი ჯგუფების, მედიაპროფესიონალებისა და სამოქალაქო აქტივისტების მიმართ მუქარის ფაქტებზე, მოქალაქეთა ჩართულობას კანონშემოქმედებითობის პროცესში.

დასკვნა

დათქმების შესრულება გაზრდის დემოკრატიის ხარისხს საქართველოში. (ეს უნდა გაჟღერდეს დათქმების განხილვისას ყოველთვის)

მიზანი

მოსწავლეებმა გაიაზრონ, რომ ევროკავშირი წევრი/წევრობის კანდიდატი ქვეყნებისგან ითხოვს დემოკრატიის გარკვეული სტანდარტის დაკმაყოფილებას.

ევროინტეგრაციასთან დაკავშირებული მიმდინარე საკითხების განხილვა საშუალო საფეხურის სხვადასხვა თემის სწავლებისას არის შესაძლებელი.

მე-10 კლასი

თემა: გლობალური მოქალაქეობა

აღნიშნულ თემაში განიხილება საკითხი „ადამიანის უფლებები“. ამ საკითხზე მუშაობისას მასწავლებელი აცნობს მოსწავლეებს დათქმებს. ის სვამს კითხვებს: რომელი დათქმა ეხება უშუალოდ ადამიანის უფლებების დაცვას? კონკრეტულად რომელი უფლების დაცვას ემსახურება ეს დათქმები?”

შენიშვნა: ეს არის ბოლო ორი დათქმა. სხვა უფლებებთან ერთად საუბარია შეკრებისა და გამოხატვის თავისუფლებაზე.

ამავე თემაში განიხილება საკითხი დეზინფორმაციის შესახებ. დეზინფორმაციაზე მუშაობისას მასწავლებელი აცნობს პირველ დათქმას და სვამს კითხვას: რას მოუტანს საქართველოს ამ დათქმის შესრულება?

შენიშვნა: ამ დათქმის შესრულება ხელს შეუწყობს მოსახლეობაში სწორი წარმოდგენის შექმნას ევროკავშირისა და მისი ღირებულებების შესახებ. აარიდებს მოსახლეობას პროპაგანდის გავლენის ქვეშ მოქცევას.

თემა: სამართლებრივი კულტურა

აღნიშნულ თემაში განიხილება სამართლებრივი სახელმწიფო. მასზე მუშაობისას ჩაატარეთ ინდივიდუალური ან ჯგუფური სამუშაო. დაურიგეთ მოსწავლეებს დათქმის ტექსტი. მოძებნონ ის პუნქტები, რომლებიც სამართლებრივი სახელმწიფოს შექმნას ემსახურება. პასუხი დაასაბუთონ.

შენიშვნა: პირველი ორი პუნქტის გარდა, ყველა ემსახურება სამართლებრივი სახელმწიფოს შექმნას.

მე-11 კლასი

თემა: პოლიტიკა და პოლიტიკური კულტურა

საკითხს „სამოქალაქო მონაწილეობა პოლიტიკაში“ ეხმიანება მე-9 დათქმა. რაც უფრო მაღალია მოქალაქეთა ჩართულობა პოლიტიკურ პროცესებში, მით უფრო მაღალია დემოკრატიის ხარისხი. აღნიშნული საკითხის შესწავლისას მასწავლებელმა შეიძლება მოსწავლეებს მისცეს შემდეგი საშინაო დავალება.

განიხილეთ ყველა დათქმა. მე-9 დათქმაში საუბარია მოქალაქეთა ჩართულობაზე კანონშემოქმედებით პროცესში. გამომდინარე დოკუმენტიდან, რომელი (რის შესახებ) კანონების შემუშავებაში/ცვლილებაში შეიძლება მიიღონ მონაწილეობა მოქალაქეებმა?

შენიშვნა: მოსწავლეთა პასუხები უნდა მოიცავდეს ყველა იმ დათქმას, რომელშიც საკანონმდებლო ცვლილებები მოიაზრება.

- დათქმა 2 - შესაძლოა, საკანონმდებლო ცვლილებებსაც მოიაზრებდეს საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკის ევროკავშირის პოლიტიკასთან შესაბამისობის გაუმჯობესებაში;
- დათქმა 3 - ევროინტეგრაციასთან დაკავშირებული კანონმდებლობა;
- დათქმა 4 - საარჩევნო რეფორმასთან დაკავშირებული კანონები;
- დათქმა 5 - სასამართლოს რეფორმასთან დაკავშირებული კანონები;
- დათქმა 6 - ანტიკორუფციული სამსახურის ინსტიტუციონალურ დამოუკიდებლობასთან დაკავშირებული კანონები;
- დათქმა 7 - დეოლიგარქიზაციის წინააღმდეგ მოქმედი გეგმის გაუმჯობესება;
- დათქმა 8 - ადამიანის უფლებათა დაცვის ამბიციური სტრატეგიის შექმნა;
- დათქმა 9 - აქ ზოგადად არის ნათქვამი მოქალაქეთა ჩართულობაზე კანონშემოქმედებით პროცესში.

დემოკრატიის პრინციპები

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული
ცენტრი, 2023

დემოკრატიის პრინციპები

მონაწილეობა

1. არჩევნებში მონაწილეობა;
2. სხვადასხვა ჯგუფში გაერთიანება;
3. პეტიციებზე ხელმოწერა;
4. პოლიტიკოსებისთვის წერილის მიწერა;
5. სხვადასხვა საზოგადოებრივ შეკრებასა და მშვიდობიან აქციაში მონაწილეობა.

დემოკრატიის პრინციპები

ანგარიშვალდებულება

პოზიტიური ემოციები

გამჭვირვალობა, პასუხისმგებლობა,
სანდობა, სიცხადე,
მიკუთვნებულობა,
მნიშვნელოვანი მონაცემები,
მოტივაცია.

ნეგატიური ემოციები

პასუხისმგებლობა, განტევების ვაცი, შიში,
გააზრება, შფოთვა, ბრალდება, დასჯა.

დემოკრატიის პრინციპები

კანონის უზენაესობის 9 განზომილება

მთავრობის
ძალაუფლების
შეზღუდვა

კორუფციის
არარსებობა

მთავრობის
გახსნილობა

ფუნდამენტური
უფლებები

წესრიგი და
უსაფრთხოება

ძალის
ნორმატიული
გამოყენება

სამოქალაქო
სამართალი

სისხლის
სამართალი

არაფორმალური
სამართალი

დემოკრატიის პრინციპები

მაღლის ბოროტად
გამოყენების კონტროლი

ხელისუფლების შტოების
მიერ;
კანონმდებლობის მიერ;
მოქალაქეების მიერ.

ადამიანის უფლებები

ადამიანის
სიცოცხლისა და
ღირსების დაცვა

თანასწორობა

თანაბარი შესაძლებლობები და
მართლმსაჯულების უფლებები

დემოკრატიის პრინციპები

რეგულარული,
სამართლიანი და
თავისუფალი არჩევნები

მრავალპარტიული სისტემა

პოლიტიკური ტოლერანტობა

ეკონომიკური თავისუფლება

გამჭვირვალობა